EUROOPA
KOMISJON

Brüssel, 23.5.2022
COM(2022) 615 final

Soovitus:

NÕUKOGU SOOVITUS,

milles käsitletakse Iirimaa 2022. aasta riiklikku reformikava ja esitatakse nõukogu arvamus Iirimaa 2022. aasta stabiilsusprogrammi kohta

{SWD(2022) 615 final} - {SWD(2022) 640 final}

Soovitus:

NÕUKOGU SOOVITUS,

milles käsitletakse Iirimaa 2022. aasta riiklikku reformikava ja esitatakse nõukogu arvamus Iirimaa 2022. aasta stabiilsusprogrammi kohta

EUROOPA LIIDU NÕUKOGU,

võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingut, eriti selle artikli 121 lõiget 2 ja artikli 148 lõiget 4,

võttes arvesse nõukogu 7. juuli 1997. aasta määrust (EÜ) nr 1466/97 eelarveseisundi järelevalve ning majanduspoliitika järelevalve ja kooskõlastamise tõhustamise kohta,[1] eriti selle artikli 5 lõiget 2,

võttes arvesse Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. novembri 2011. aasta määrust (EL) nr 1176/2011 makromajandusliku tasakaalustamatuse ennetamise ja korrigeerimise kohta,[2] eriti selle artikli 6 lõiget 1,

võttes arvesse Euroopa Komisjoni soovitust,

võttes arvesse Euroopa Parlamendi resolutsioone,

võttes arvesse Euroopa Ülemkogu järeldusi,

võttes arvesse tööhõivekomitee arvamust,

võttes arvesse majandus- ja rahanduskomitee arvamust,

võttes arvesse sotsiaalkaitsekomitee arvamust,

võttes arvesse majanduspoliitika komitee arvamust

ning arvestades järgmist:

(1) Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 2021/241,[3] millega luuakse taaste- ja vastupidavusrahastu, jõustus 19. veebruaril 2021. aastal. Taaste- ja vastupidavusrahastust antakse rahalist toetust reformide ja investeeringute elluviimiseks ning sellega kaasneb liidu rahastatav fiskaalne impulss. See aitab majandusel taastuda ja teha eelkõige rohe- ja digipöörde edendamiseks kestlikke ja majanduskasvu soodustavaid reforme ja investeeringuid, tugevdades samas liikmesriikide majanduse vastupidavust ja potentsiaalset majanduskasvu. Samuti aitab

[1] EÜT L 209, 2.8.1997, lk 1.
[2] ELT L 306, 23.11.2011, lk 25.
[3] Euroopa Parlamendi ja nõukogu 12. veebruari 2021. aasta määrus (EL) 2021/241, millega luuakse taaste- ja vastupidavusrahastu (ELT L 57, 18.2.2021, lk 17).

see tugevdada riigi rahanduse kestlikkust ning edendada majanduskasvu ja töökohtade loomist keskpikas ja pikas perspektiivis. [XX.] juunil 2022 ajakohastati kooskõlas määruse (EL) 2021/241 artikli 11 lõikega 2 taaste- ja vastupidavusrahastust igale liikmesriigile eraldatavat maksimaalset rahalist toetust.

(2) 24. novembril 2021 võttis komisjon vastu iga-aastase kestliku majanduskasvu analüüsi, mis tähistas majanduspoliitika koordineerimise Euroopa poolaasta (2022) algust. Selles võeti nõuetekohaselt arvesse 2021. aasta mais Portos toimunud sotsiaaltippkohtumisel veelkord kinnitatud ühist kohustust rakendada edasi Euroopa sotsiaalõiguste sammast, mille Euroopa Parlament, nõukogu ja komisjon kuulutasid välja 17. novembril 2017. Euroopa Ülemkogu kiitis 2022. aasta kestliku majanduskasvu analüüsi prioriteedid heaks 25. märtsil 2022. 24. novembril 2021 võttis komisjon määruse (EL) nr 1176/2011 alusel vastu ka häiremehhanismi aruande,[4] milles nimetati Iirimaad ühe liikmesriigina, kelle olukorda tuleb põhjalikult analüüsida. Samal kuupäeval võttis komisjon vastu ka soovituse euroala majanduspoliitikat käsitleva nõukogu soovituse kohta, mille nõukogu võttis vastu 5. aprillil 2022, ning ettepaneku 2022. aasta ühise tööhõivearuande kohta, milles analüüsitakse tööhõivesuuniste ja Euroopa sotsiaalõiguste samba põhimõtete rakendamist ning mille nõukogu võttis vastu 14. märtsil 2022.

(3) Venemaa sissetung Ukrainasse pärast ülemaailmset pandeemiat on märkimisväärselt muutnud geopoliitilist ja majanduslikku olukorda. Sissetungi mõju liikmesriikide majandusele avaldub näiteks kõrgemates energia- ja toiduhindades ning kehvemates kasvuväljavaadetes. Kõrgemad energiahinnad mõjutavad eelkõige kõige haavatavamaid leibkondi, kes kannatavad energiaostuvõimetuse all või elavad selle ohus. EL seisab silmitsi ka Ukrainast põgenevate inimeste enneolematu sissevooluga. Sellega seoses käivitati 4. märtsil 2022 esimest korda ajutise kaitse direktiiv,[5] millega anti Ukrainast pärit põgenikele õigus seaduslikult ELis viibida ning juurdepääs haridusele ja koolitusele, tööturule, tervishoiule, eluasemele ja sotsiaalhoolekandele.

(4) Võttes arvesse kiiresti muutuvat majanduslikku ja geopoliitilist olukorda, jätkub Euroopa poolaasta raames 2022. aastal majandus- ja tööhõivepoliitika ulatuslik koordineerimine, lähtudes samal ajal taaste- ja vastupidavusrahastu rakendamisnõuetest, nagu on märgitud 2022. aasta kestliku majanduskasvu analüüsis. Vastuvõetud taaste- ja vastupidavuskavade rakendamine on oluline poliitiliste prioriteetide elluviimiseks Euroopa poolaasta raames, kuna kavades käsitletakse kõiki 2019. ja 2020. aasta poolaasta tsüklites esitatud asjakohaseid riigipõhiseid soovitusi või märkimisväärset osa neist. 2019. ja 2020. aasta riigipõhised soovitused on jätkuvalt sama asjakohased ka taaste- ja vastupidavuskavade puhul, mida on läbi vaadatud, ajakohastatud või muudetud vastavalt määruse (EL) 2021/241 artiklitele 14, 18 ja 21, nagu ka riigipõhised soovitused, mis esitati enne muudetud kava esitamise kuupäeva.

---

4 Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. novembri 2011. aasta määrus (EL) nr 1176/2011 makromajandusliku tasakaalustamatuse ennetamise ja korrigeerimise kohta (ELT L 306, 23.11.2011, lk 25).

5 Nõukogu 4. märtsi 2022. aasta rakendusotsus (EL) 2022/382, millega määratakse kindlaks Ukrainast lähtuva põgenike massilise sissevoolu olemasolu direktiivi 2001/55/EÜ artikli 5 tähenduses ning nähakse selle tulemusena ette ajutine kaitse (ELT L 71, 4.3.2022, lk 1).

(5) Alates 2020. aasta märtsist on kohaldatud üldist vabastusklauslit[6]. Oma 3. märtsi 2021. aasta teatises[7] esitas komisjon oma seisukoha, et otsuse tegemisel üldise vabastusklausli kohaldamise lõpetamise või jätkamise kohta tuleks lähtuda majandusolukorra üldhinnangust, kusjuures peamiseks kvantitatiivseks kriteeriumiks peaks olema ELi või euroala majandustegevuse tase võrreldes kriisieelse tasemega (2019. aasta lõpp). Võttes arvesse suurenenud ebakindlust ja majandusväljavaateid ohustavaid suuri langusriske Euroopas toimuva sõja kontekstis, enneolematut energiahindade tõusu ja jätkuvaid häireid tarneahelates, on põhjendatud stabiilsuse ja kasvu pakti üldise vabastusklausli kohaldamisaja pikendamine 2023. aasta lõpuni.

(6) 2021. aasta stabiilsusprogrammi käsitlevas nõukogu 18. juuni 2021. aasta arvamuses esitatud lähenemisviisi kohaselt on eelarvepoliitikat praegu kõige parem mõõta esmaste kulude (ilma kaalutlusõigusel põhinevate tulumeetmeteta) muutusena keskpika perioodi potentsiaalse majanduskasvu suhtes, jättes välja COVID-19 kriisiga seotud ajutised erakorralised meetmed, kuid võttes arvesse taaste- ja vastupidavusrahastu tagastamatute toetuste ja muude ELi vahenditega rahastatavaid kulusid[8]. Selleks et hinnata, kas riigi eelarvepoliitika on konservatiivne ja kas eelarve struktuur soodustab kestlikku taastumist kooskõlas rohe- ja digipöördega, tuleks üldisest eelarvepoliitikast kaugemale minnes pöörata tähelepanu ka riiklikult rahastatavate[9] esmaste jooksvate kulude (millest on maha arvatud kaalutlusõiguse alusel võetud tulumeetmed ja välja jäetud COVID-19 kriisiga seotud ajutised erakorralised meetmed) ja investeeringute arengule.

(7) 2. märtsil 2022 võttis komisjon vastu teatise, milles esitatakse 2023. aasta eelarvepoliitika üldised suunised, et toetada liikmesriike stabiilsus- ja lähenemisprogrammide koostamisel ning seeläbi tugevdada poliitika koordineerimist[10]. Komisjon märkis, et 2022. aasta talveprognoosi makromajandusliku prognoosi kohaselt näib üleminek 2020.–2022. aasta üldiselt toetavalt eelarvepoliitikalt üldiselt neutraalsele eelarvepoliitikale 2023. aastal asjakohane, kuid samal ajal tuleb olla valmis reageerima muutuvale majandusolukorrale. Komisjon teatas, et 2023. aasta eelarvesoovitused peaksid jätkuvalt olema liikmesriigiti diferentseeritud ja nendes tuleks arvesse võtta võimalikku ülekanduvat mõju riikide vahel. Komisjon kutsus liikmesriike üles kajastama suuniseid oma stabiilsus- ja lähenemisprogrammides. Komisjon võttis kohustuse jälgida tähelepanelikult majandusarengut ja kohandada oma poliitikasuuniseid vastavalt vajadusele ning hiljemalt 2022. aasta mai lõpus esitatavas Euroopa poolaasta kevadpaketis.

(8) Seoses 2. märtsil 2022 esitatud eelarvesuunistega võetakse 2023. aasta eelarvesoovitustes arvesse halvenenud majandusväljavaateid, suurenenud ebakindlust

---

6 Komisjoni teatis nõukogule stabiilsuse ja kasvu pakti üldise vabastusklausli aktiveerimise kohta, Brüssel, 20.3.2020 (COM(2020) 123 final).

7 Komisjoni teatis nõukogule „Üks aasta pärast COVID-19 puhangu algust: eelarvepoliitika meetmed“, Brüssel, 3.3.2021 (COM(2021) 105 final).

8 Käesolevas soovituses esitatud hinnangud eelarvepoliitika ja selle komponentide kohta on komisjoni hinnangud, mis põhinevad komisjoni 2022. aasta kevadprognoosi aluseks olevatel eeldustel. Komisjoni hinnangud keskpika perioodi potentsiaalse majanduskasvu kohta ei hõlma selliste reformide positiivset mõju, mis on ette nähtud taaste- ja vastupidavuskavaga ja võivad hoogustada potentsiaalset majanduskasvu.

9 Ei rahastata taaste- ja vastupidavusrahastust ega muudest ELi vahenditest antavate toetustega.

10 Komisjoni teatis nõukogule: eelarvepoliitika suunised 2023. aastaks, Brüssel, 2.3.2022 (COM(2022) 85 final).

ja täiendavaid langusriske ning võrreldes talveprognoosiga kiiremat inflatsiooni. Neid kaalutlusi arvesse võttes tuleb eelarvemeetmete abil suurendada avaliku sektori investeeringuid rohe- ja digipöördesse ning energiajulgeolekusse ning säilitada kõige haavatavamate leibkondade ostujõud, et leevendada energiahinna tõusu mõju ja aidata piirata teisest inflatsioonisurvet sihipäraste ja ajutiste meetmete abil; eelarvepoliitika peab jääma paindlikuks, et kohaneda kiiresti muutuvate oludega, ning see peab olema riigiti diferentseeritud sõltuvalt nende eelarve- ja majandusolukorrast, sealhulgas võttes arvesse kriisi mõju ja Ukrainast põgenenud inimeste sisserännet.

(9) 28. mail 2021 esitas Iirimaa vastavalt määruse (EL) 2021/241 artikli 18 lõikele 1 komisjonile oma riikliku taaste- ja vastupidavuskava. Komisjon on määruse (EL) 2021/241 artikli 19 kohaselt hinnanud taaste- ja vastupidavuskava asjakohasust, tulemuslikkust, tõhusust ja sidusust kooskõlas kõnealuse määruse V lisas esitatud hindamissuunistega. 8. septembril 2021 võttis nõukogu vastu otsuse Iirimaa taaste- ja vastupidavuskavale antud hinnangu heakskiitmise kohta[11]. Osamaksete tegemine sõltub komisjoni otsusest, mis on tehtud vastavalt määruse (EL) 2021/241 artikli 24 lõikele 5 selle kohta, et Iirimaa on rahuldavalt täitnud nõukogu rakendusotsuses sätestatud asjakohased eesmärgid ja sihid. Rahuldav täitmine eeldab, et varem saavutatud eesmärke ja sihte ei ole tagasi pööratud.

(10) 4. mail 2022 esitas Iirimaa kooskõlas määruse (EÜ) nr 1466/97 artiklis 4 sätestatud tähtajaga oma 2022. aasta riikliku reformikava ja 29. aprillil 2022 oma 2022. aasta stabiilsusprogrammi. Selleks et võtta arvesse kõnealuste dokumentide omavahelisi seoseid, hinnati neid koos. Vastavalt määruse (EL) 2021/241 artiklile 27 kajastab 2022. aasta riiklik reformikava ka Iirimaa kaks korda aastas esitatavat aruannet taaste- ja vastupidavuskava täitmisel tehtud edusammude kohta.

(11) 23. mail 2022 avaldas komisjon Iirimaa kohta 2022. aasta riigiaruande[12]. Selles hinnati Iirimaa edusamme nõukogu poolt 2019., 2020. ja 2021. aastal vastu võetud asjaomaste riigipõhiste soovituste järgimisel ning tehti taaste ja vastupidavuse tulemustabeli põhjal kokkuvõte sellest, kuidas Iirimaa on taaste- ja vastupidavuskava rakendanud. Selle analüüsi põhjal tehti riigiaruandes kindlaks puudused seoses probleemidega, mida taaste- ja vastupidavuskavas ei käsitleta või käsitletakse ainult osaliselt, ning uute ja esilekerkivate probleemidega, sealhulgas nendega, mis tekivad seoses Venemaa sissetungiga Ukrainasse. Samuti hinnati Iirimaa edusamme Euroopa sotsiaalõiguste samba rakendamisel ning ELi peamiste tööhõive, oskuste ja vaesuse vähendamise eesmärkide ning ÜRO kestliku arengu eesmärkide saavutamisel.

(12) Komisjon tegi määruse (EL) nr 1176/2011 artikli 5 alusel Iirimaa kohta põhjaliku analüüsi ja avaldas selle tulemused 23. mail 2022[13]. Komisjon järeldas, et Iirimaal ei esine enam tasakaalustamatust, mis on seotud suure era-, valitsemissektori ja välisvõlaga. Nii enne kui ka pärast pandeemiat on tehtud olulisi edusamme valitsemissektori ja erasektori võlakoormuse ning netoväliskohustuste vähendamisel.

---

11 Nõukogu 8. septembri 2021. aasta rakendusotsus Iirimaa taaste- ja vastupidavuskavale antud hinnangu heakskiitmise kohta (ST 11046/21 + ADD 1).

12 SWD(2022)615 final.

13 SWD(2022)634 final.

(13) 20. juulil 2020 soovitas nõukogu Iirimaal võtta 2020. ja 2021. aastal kooskõlas üldise vabastusklausliga kõik vajalikud meetmed, et tulemuslikult reageerida pandeemiale ning toetada majandust ja selle taastumist. Samuti soovitati Iirimaal juhul, kui majandustingimused võimaldavad, järgida eelarvepoliitikat, mille eesmärk on saavutada usaldusväärne eelarvepositsioon keskpikas perspektiivis ja tagada võla kestlikkus, suurendades samal ajal investeeringuid. Eurostati kinnitatud andmete põhjal vähenes Iirimaa valitsemissektori eelarvepuudujääk 2021. aastal 5,1 %-lt SKPst 2020. aastal 1,9 %-le SKPst 2021. aastal. Iirimaa eelarvepoliitilised meetmed toetasid majanduse taastumist 2021. aastal, samal ajal kui ajutised erakorralised toetusmeetmed vähenesid 3,3 %-lt SKPst 2020. aastal 2,7 %-le SKPst 2021. aastal. Iirimaa 2021. aasta meetmed on kooskõlas nõukogu 20. juuli 2020. aasta soovitusega. 2020. ja 2021. aastal valitsuse poolt kaalutlusõiguse alusel võetud eelarvemeetmed olid enamasti ajutised või kompenseeritud tasakaalustavate meetmetega. Eurostati kinnitatud andmete kohaselt oli valitsemissektori võlg 2021. aastal 56,0 % SKPst.

(14) 2022. aasta stabiilsusprogrammi eelarveprognooside aluseks olev makromajanduslik stsenaarium on realistlik.Valitsuse prognoosi kohaselt kasvab reaalne SKP 2022. aastal 6,4 % ja 2023. aastal 4,4 %. Komisjoni 2022. aasta kevadprognoosi kohaselt on SKP reaalkasv väiksem: 2022. aastal 5,4 % ja 2023. aastal sarnane SKP kasv 4,4 %, mis tuleneb peamiselt väiksemast isiklikust tarbimisest ja väiksemast ekspordiprognoosist 2022. aastal. Valitsus prognoosib oma 2022. aasta stabiilsusprogrammis, et valitsemissektori nominaalne eelarvepuudujääk väheneb 2022. aastal 0,4 %-le SKPst ja muutub 2023. aastal 0,2 % suuruseks ülejäägiks. Vähenemine 2022. aastal kajastab peamiselt tugevat majandustegevuse kasvu ja enamiku erakorraliste meetmete tühistamist. Programmi kohaselt peaks valitsemissektori võla suhe SKPsse vähenema 2022. aastal 50,1 %ni ja seejärel 2023. aastal 46,3 %ni. Prognoosi koostamise ajal teada olevate poliitikameetmete põhjal hinnatakse komisjoni 2022. aasta kevadprognoosis, et valitsemissektori eelarvepuudujääk on 2022. aastal 0,5 % SKPst ja 2023. aastal on ülejääk 0,4 % SKPst. See on kooskõlas 2022. aasta stabiilsusprogrammis prognoositud valitsemissektori eelarvepositsiooniga. Komisjoni 2022. aasta kevadprognoosi kohaselt on valitsemissektori võla suhe SKPsse sarnane: 2022. aastal 50,3 % ja 2023. aastal 45,5 %.

Komisjoni 2022. aasta kevadprognoosi kohaselt on keskpika perioodi (kümme aastat) keskmine potentsiaalne SKP kasv hinnanguliselt 6,6 %. See hinnang ei hõlma aga selliste reformide mõju, mis on ette nähtud taaste- ja vastupidavuskavaga ning võivad hoogustada Iirimaa potentsiaalset majanduskasvu.

(15) 2022. aastal kaotab valitsus järk-järgult enamiku COVID-19 kriisile reageerimiseks võetud meetmetest, nii et ajutised erakorralised toetusmeetmed peaksid prognooside kohaselt vähenema 2,7 %-lt SKPst 2021. aastal 0,6 %-le SKPst 2022. aastal. Valitsemissektori eelarvepuudujääki mõjutavad energiahindade tõusu majandusliku ja sotsiaalse mõju leevendamiseks võetud meetmed, mille maht on komisjoni 2022. aasta kevadprognoosi kohaselt 2022. aastal 0,2 % SKPst ja 2023. aastal 0,0 % SKPst[14]. Need meetmed hõlmavad peamiselt sotsiaalsiirdeid vaesematele leibkondadele ja energiatarbimise kaudsete maksude alandamist. Need meetmed on kavandatud

[14] Näitajad kajastavad alates 2021. aasta sügisest võetud meetmete aastaste eelarvekulude taset, sealhulgas jooksvaid tulusid ja kulusid ning asjakohasel juhul kapitalikulumeetmeid.

enamasti ajutistena. Kui aga energiahinnad jäävad kõrgeks ka 2023. aastal, võidakse mõned neist meetmetest säilitada. Mõned neist meetmetest ei ole suunatud, eelkõige tasumine kõigi kodumajapidamiste elektriarvete eest ja üldine aktsiisimaksude alandamine. Valitsemissektori eelarvepuudujääki mõjutavad ka Ukrainast põgenenud isikutele ajutise kaitse pakkumise kulud, mille maht on komisjoni 2022. aasta kevadprognoosi kohaselt 2022. aastal 0,1 % SKPst ja 2023. aastal 0,1 % SKPst[15].

(16) 18. juunil 2021 soovitas nõukogu Iirimaal[16] järgida 2022. aastal toetavat eelarvepoliitikat, sealhulgas taaste- ja vastupidavusrahastust saadav impulss, ning riiklikult rahastatavad investeeringud. Samuti soovitati Iirimaal juhul, kui majandustingimused võimaldavad, järgida eelarvepoliitikat, mille eesmärk on saavutada usaldusväärne eelarvepositsioon ja tagada riigi rahanduse kestlikkus keskpikas perspektiivis ning samal ajal suurendada investeeringuid, et hoogustada võimalikku majanduskasvu.

(17) Komisjoni 2022. aasta kevadprognoosi ja selle 2022. aasta stabiilsusprogrammis esitatud teabe põhjal prognoositakse, et eelarvepoliitika on 2022. aastal toetav (–0,3 % SKPst), nagu soovitas nõukogu[17]. Iirimaa kavatseb jätkuvalt toetada majanduse taastamist, kasutades taaste- ja vastupidavusrahastut täiendavate investeeringute rahastamiseks, nagu on soovitanud nõukogu. Taaste- ja vastupidavusrahastu toetustest ja muudest ELi vahenditest rahastatavate kulutuste positiivne panus majandustegevusse peaks jääma 2021. aastaga võrreldes stabiilseks. Riiklikult rahastatavad investeeringud peaksid 2022. aastal andma eelarvepoliitikasse ekspansiivse panuse 0,3 protsendipunkti[18]. Seepärast kavatseb Iirimaa säilitada riiklikult rahastatavad investeeringud, nagu on soovitanud nõukogu. Samal ajal peaks riiklikult rahastatavate esmaste jooksvate kulude kasv (ilma uute tulumeetmeteta) 2022. aastal andma üldisesse eelarvepoliitikasse üldjoontes neutraalse panuse 0,0 protsendipunkti. See hõlmab energiahindade tõusu majandusliku ja sotsiaalse mõjuga tegelemise meetmete täiendavat mõju (0,2 % SKPst).

(18) Komisjoni 2022. aasta kevadprognoosi kohaselt on eelarvepoliitika seisund, eeldusel et poliitikat ei muudeta, 2023. aastal 1,8 % SKPst[19]. Prognooside kohaselt jätkab Iirimaa 2023. aastal taaste- ja vastupidavusrahastust antavate toetuste kasutamist, et rahastada täiendavaid investeeringuid majanduse taastamise toetuseks. Taaste- ja vastupidavusrahastu toetustest ja muudest ELi vahenditest rahastatavate kulude positiivne panus majandustegevusse peaks võrreldes 2022. aastaga jääma stabiilseks. Riiklikult rahastatavad investeeringud peaksid 2023. aastal andma eelarvepoliitikasse

---

15 Eeldatakse, et Ukrainast ELi põgenenud isikute koguarv jõuab 2022. aasta lõpuks järk-järgult 6 miljonini ning nende geograafiline jaotus põhineb olemasoleva diasporaa suurusel, vastuvõtva liikmesriigi elanikkonna suhtelisel suurusel ja Ukrainast põgenenud isikute tegelikul jaotusel üle kogu ELi 2022. aasta märtsi seisuga. Inimese kohta arvutatud eelarvekulude puhul põhinevad hinnangud komisjoni Teadusuuringute Ühiskeskuse Euromodi mikrosimulatsiooni mudelil, võttes arvesse nii võimalikke rahaülekandeid inimestele kui ka mitterahalisi hüvitisi, näiteks hariduse ja tervishoiu vallas.

16 Nõukogu 18. juuni 2021. aasta soovitus, millega esitatakse nõukogu arvamus Iirimaa 2021. aasta stabiilsusprogrammi kohta (ELT C 304, 29.7.2021, lk 28).

17 Näitaja miinusmärk (plussmärk) vastab esmaste kulude kasvu liigsele (vähesele) kasvule võrreldes keskpika perioodi majanduskasvuga, osutades ekspansiivsele (pärssivale) eelarvepoliitikale.

18 Muud riiklikult rahastatavad kapitalikulud peaksid andma neutraalse panuse 0,0 protsendipunkti SKPst.

19 Näitaja miinusmärk (plussmärk) vastab esmaste kulude kasvu liigsele (vähesele) kasvule võrreldes keskpika perioodi majanduskasvuga, osutades ekspansiivsele (pärssivale) eelarvepoliitikale.

neutraalse panuse 0,0 protsendipunkti[20]. Samal ajal peaks riiklikult rahastatavate esmaste jooksvate kulude kasv (ilma uute tulumeetmeteta) 2023. aastal andma üldisesse eelarvepoliitikasse pärssiva panuse 1,8 protsendipunkti. See hõlmab energiahindade tõusu leevendamiseks võetud meetmete järkjärgulise kaotamise mõju (0,2 % SKPst).

(19) 2022. aasta stabiilsusprogrammi kohaselt peaks valitsemissektori eelarvepositsioon jõudma 2024. aastal ülejäägini 1,2 % SKPst ja 2025. aastaks ülejäägini 1,4 %. Seega peaks valitsemissektori eelarvepuudujääk jääma programmiperioodi jooksul alla 3 % SKPst. Nendes prognoosides eeldatakse, et põhikulude kasvu ülempiir on 5 % aastas. Programmi kohaselt peaks valitsemissektori võla suhe SKPsse hakkama kahanema 2025. aastal – täpsemalt väheneb see 2024. aastal 43,8 %ni ja 2025. aastal 40,7 %ni. Komisjoni analüüsi põhjal näivad võla kestlikkusega seotud riskid keskpikas perspektiivis väikesed.

(20) Pensionisüsteemi üldine puudujääk peaks pikas perspektiivis suurenema, kuna pensionikulud suurenevad 4,6 %-lt SKPst 2019. aastal 7,6 %-le SKPst 2070. aastal. Sõltumatu pensionikomisjon esitas mitu soovitust riikliku pensionisüsteemi eelarvelise jätkusuutlikkuse tagamiseks.

(21) Vastavalt määruse (EL) 2021/241 artikli 19 lõike 3 punktile b ja V lisa kriteeriumile 2.2 sisaldab taaste- ja vastupidavuskava ulatuslikke üksteist vastastikku tugevdavaid reforme ja investeeringuid, mis tuleb rakendada 2026. aastaks. Need aitavad lahendada kõiki majanduslikke ja sotsiaalseid probleeme või olulist osa majanduslikest ja sotsiaalsetest probleemidest, millele on osutatud riigipõhistes soovitustes, mille nõukogu esitas Iirimaale Euroopa poolaasta raames 2019. ja 2020. aastal, nagu ka riigipõhistes soovitustes, mis esitati enne kava vastuvõtmise kuupäeva. Eelkõige keskendutakse kavas reformidele ja investeeringutele, mis hõlbustavad rohe- ja digipööret, samuti aktiivsele tööturule integreerimise toetamisele ja oskuste täiendamisele. Samuti aitavad investeeringud kiirendada küpsete avaliku sektori investeerimisprojektide elluviimist, edendada erainvesteeringuid ning kasutada teadusuuringute ja innovatsiooni stimuleerimiseks rohkem otseseid rahastamisvahendeid. Lisaks on kavas võetud kohustus reformida sotsiaal- ja taskukohaseid eluasemeid, pensione, tervishoidu ja ettevõtlust takistavaid regulatiivseid tõkkeid, kehtestades samal ajal meetmed, mis peaksid osaliselt aitama lahendada rahapesuvastase tegevuse ja agressiivse maksuplaneerimisega seotud probleeme.

(22) Iirimaa taaste- ja vastupidavuskava rakendamine aitab eeldatavasti teha täiendavaid edusamme rohe- ja digipöörde valdkonnas. Iirimaa kliimaeesmärkide saavutamist toetavad meetmed moodustavad kava kogueraldisest 42 %, samas kui digieesmärke toetavad meetmed moodustavad kava kogueraldisest 32 %. Taaste- ja vastupidavuskava täielik rakendamine kooskõlas asjakohaste eesmärkide ja sihtidega aitab Iirimaal COVID-19 kriisist kiiresti taastuda, tugevdades samal ajal tema vastupanuvõimet. Sotsiaalpartnerite ja muude asjaomaste sidusrühmade süstemaatiline kaasamine on jätkuvalt oluline taaste- ja vastupidavuskava ning üleüldise majandus- ja tööhõivepoliitika edukaks rakendamiseks, et tagada laialdane isevastutus üldise poliitilise tegevuskava eest.

[20] Muud riiklikult rahastatavad kapitalikulud peaksid andma neutraalse panuse 0,0 protsendipunkti SKPst.

(23) Iirimaa ei ole veel esitanud partnerluslepingut ega muid ühtekuuluvuspoliitika programmidokumente[21]. Kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu 24. juuni 2021. aasta määrusega (EL) 2021/1060 peab Iirimaa arvesse võtma asjaomaseid riigipõhiseid soovitusi ühtekuuluvuspoliitika 2021.–2027. aasta fondide programmitöös. See on eeltingimus ühtekuuluvuspoliitika fondidest saadava rahalise toetuse tulemuslikkuse suurendamiseks ja lisaväärtuse maksimeerimiseks, edendades samal ajal nende fondide ning muude liidu vahendite ja fondide vahelist koordineerimist, vastastikust täiendavust ja sidusust. Taaste- ja vastupidavusrahastu ning ühtekuuluvuspoliitika programmide edukas rakendamine sõltub ka selliste kitsaskohtade kõrvaldamisest, mis pärsivad investeeringuid, mis toetavad rohe- ja digipööret ning tasakaalustatud territoriaalset arengut.

(24) Lisaks taaste- ja vastupidavuskavas käsitletud majanduslikele ja sotsiaalsetele probleemidele seisab Iirimaa silmitsi mitme muu probleemiga, mis on seotud ringmajanduse ja reoveega. Iirimaal on jäätmeteke peaaegu 25 % suurem kui ELi keskmine, mis teeb sellest ELis suuruselt viienda olmejäätmete tekitaja elaniku kohta. Ringlussevõtu määrade suurendamisel tehtud edusammud on viimastel aastatel aeglustunud, samal ajal kui põletamine on märkimisväärselt suurenenud. Materjalide ringkasutus Iirimaal oli 2020. aastal 1,8 %, mis on tublisti alla ELi keskmise (12,8 %). Iirimaal on vaja rohkem stiimuleid ja investeeringuid, et rakendada ambitsioonikamat jäätme- ja ringmajanduse strateegiat, vältides samal ajal liigse põletamisvõimsuse loomist. Vaja on suuremaid jõupingutusi, et toetada ringmajanduse ärimudeleid, mis hõlmavad materjalide kogu olelusringi, et vähendada jäätmeid ja vähendada ressursside tarbimist. Kuigi reoveekäitlusse tehtavate investeeringute hõlbustamisel on tehtud mõningaid edusamme, puhastatakse Iirimaal vähem kui 50 % reoveest kooskõlas ELi õigusega. Kõige märkimisväärsem takistus pinnavee kvaliteedile Iirimaal tuleneb nii puhastamata reoveest kui ka põllumajandusest pärit liigsetest toitainetest. Taristut on vaja märkimisväärselt ajakohastada, samuti on vaja jõulisemat lähenemisviisi põllumajandustegevusest tuleneva veereostuse ohjeldamiseks. Asjakohane reoveetaristu on oluline ka üldsuse elukvaliteedi ja tervisetingimuste parandamiseks. Lisaks aitab piisav reoveetaristu parandada regionaalarengut, loob kestliku majanduskasvu ja töökohti ning on kasulik turismile.

(25) Versailles' deklaratsioonis ELi riigipeade ja valitsusjuhtidelt saadud volituste kohaselt soovitakse kavaga „REPowerEU" kaotada võimalikult kiiresti Euroopa Liidu sõltuvus Venemaalt imporditavast fossiilkütusest. Selleks määratakse dialoogis liikmesriikidega kindlaks kõige sobivamad projektid, investeeringud ja reformid riiklikul, piirkondlikul ja ELi tasandil. Nende meetmete eesmärk on vähendada üldist sõltuvust fossiilkütustest ja suunata fossiilkütuste import Venemaalt eemale.

(26) 2020. aasta andmete kohaselt ei impordi Iirimaa Venemaalt toornaftat ega gaasi. Iirimaa sõltuvus Venemaa söest (22 % söeimpordist) on väiksem kui ELi keskmine olukorras, kus ka tahkete fossiilkütuste osakaal energiaallikate jaotuses (7,6 %) on väiksem kui ELi keskmine. Kuigi kokkupuude Venemaa nafta ja gaasiga on ELi

[21] Euroopa Parlamendi ja nõukogu 24. juuni 2021. aasta määrus (EL) 2021/1060, millega kehtestatakse ühissätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfond+, Ühtekuuluvusfondi, Õiglase Ülemineku Fondi ja Euroopa Merendus-, Kalandus- ja Vesiviljelusfondi kohta ning nende ja Varjupaiga-, Rände- ja Integratsioonifondi, Sisejulgeolekufondi ning piirihalduse ja viisapoliitika rahastu suhtes kohaldatavad finantsreeglid. (ELT L 231, 30.6.2021, lk 159).

keskmisest piiratum, suurendavad praegune geopoliitiline olukord ja kõrged energiahinnad Iirimaa jaoks pakilist vajadust suurendada jõupingutusi riiklikus energia- ja kliimakavas sätestatud taastuvenergia eesmärkide saavutamiseks. Iirimaa kliima tegevuskava sisaldab ambitsioonikat eesmärki muuta riigi energiasüsteemi 2030. aastaks. See võimaldab Iirimaal aastatel 2018–2030 vähendada kasvuhoonegaaside koguheidet 51 %. Vajalikud reformid ja nende muutuste ulatus on märkimisväärsed, alates vajalike avaliku ja erasektori investeeringute tagamisest kuni kohustuste õigeaegse täitmiseni. Selleks et täielikult ära kasutada taastuvaid energiaallikaid ja saavutada Iirimaa kliimaeesmärgid, on vaja Iirimaa energiataristut põhjalikult uuendada. Fossiilkütustest sõltuvuse vähendamisel on keskse tähtsusega investeerimisraamistiku loomine, mis soodustab ja stimuleerib investeerimist üleminekusse rohelisele energiale. Taastuvate energiaallikate puhul esineb planeerimis- ja loasüsteemis endiselt probleeme, eelkõige seoses planeerimislubade andmise menetluste pika kestusega ning pikkade ja kulukate kaebemenetlustega. Planeerimis- ja loasüsteemi tõhususe parandamine, tagades asjakohaste ressursside kättesaadavuse planeerimisprotsessi kõigis etappides, ning üldise raamistiku ratsionaliseerimine võib kiirendada suuremahulisi arendusi, kiirendades seeläbi rohepööret. Lisaks on ülekoormuse vähendamisel otsustava tähtsusega elektrivõrgu laiendamine ja tugevdamine ning taristu toetamine peamistes asukohtades. Eelkõige toetavad energiavarustuse suuremat kindlust uued elektriülekande võrkudevahelised ühendused naaberriikidega. Vaja on ka suuremat salvestamise võimsust ja elektrisõidukite laadimispunktide massilist kasutuselevõttu. Lisaks aitaks taastuvallikatest toodetud vesiniku riikliku strateegia väljatöötamine mitmekesistada energiaallikate jaotust.

(27) Energiatõhususe meetmetel on oluline roll energiakasutuse vähendamisel. Suur energiasääst on vajalik mitte ainult Iirimaa kliimaeesmärkide saavutamiseks, vaid ka kogu ELi hõlmava eesmärgi saavutamiseks vähendada heite netokogust 55 %. Kuigi kliima tegevuskava on õigel teel, on Iirimaa kasvuhoonegaaside heitkoguste vähendamise osas seni maha jäänud. Kohaldades energiatõhususe esikohale seadmise põhimõtet ja taotledes hoonetes suurt energiasäästu, võiks Iirimaa vähendada oma sõltuvust energiaimpordist. Suurem hulk elektrisõidukeid võiks kasutada ära kodumaist elektritootmist, selle asemel et toetuda kütuse impordile. Kuna kliima tegevuskava sisaldab eesmärki, et 2030. aastaks peab Iirimaa teedel olema miljon elektriautot, on vaja elektrisõidukite laadimispunkte märkimisväärselt arendada. Selleks et Iirimaa oleks kooskõlas paketi „Eesmärk 55“ eesmärkidega, tuleb veelgi vähendada kasvuhoonegaaside heidet ning suurendada taastuvate energiaallikate tootmist ja energiatõhusust.

(28) Kuigi kliimaneutraalsusele ülemineku ja fossiilkütustest loobumise kiirendamine tekitab mitmes sektoris märkimisväärseid ümberkorralduskulusid, saab Iirimaa ühtekuuluvuspoliitika raames kasutada õiglase ülemineku mehhanismi, et leevendada ülemineku sotsiaal-majanduslikku mõju kõige enam mõjutatud piirkondades. Lisaks saab Iirimaa kasutada Euroopa Sotsiaalfond+, et parandada tööhõivevõimalusi ja tugevdada sotsiaalset ühtekuuluvust.

(29) Võttes arvesse komisjoni hinnangut, on nõukogu 2022. aasta stabiilsusprogrammi läbi vaadanud ja tema arvamus[22] kajastub allpool esitatud soovituses 1.

[22] Vastavalt nõukogu määruse (EÜ) nr 1466/97 artikli 5 lõikele 2.

(30) Arvestades euroala liikmesriikide majanduse tihedat seotust ning nende ühist panust majandus- ja rahaliidu toimimisse, soovitas nõukogu euroala liikmesriikidel võtta meetmeid, sealhulgas oma taaste- ja vastupidavuskavade kaudu, et rakendada soovitust euroala majanduspoliitika kohta. Iirimaa puhul kajastub see eelkõige allpool soovitustes 1 ja 2.

SOOVITAB Iirimaal võtta 2022. ja 2023. aastal järgmisi meetmeid.

1. Tagada 2023. aastal, et riiklikult rahastatavate jooksvate kulude kasv oleks kooskõlas üldiselt neutraalse eelarvepoliitikaga, võttes arvesse jätkuvat ajutist ja suunatud toetust kodumajapidamistele ja ettevõtetele, mis on energiahindade tõusu suhtes kõige haavatavamad, ja Ukrainast põgenevatele inimestele. Olla valmis kohandama jooksvaid kulutusi vastavalt muutuvale olukorrale. Suurendada avaliku sektori investeeringuid rohe- ja digipöördesse ning energiajulgeolekusse, sealhulgas kasutades taaste- ja vastupidavusrahastut, kava „RePowerEU“ ja muid ELi vahendeid. Järgida pärast 2023. aastat eelarvepoliitikat, mille eesmärk on saavutada usaldusväärne keskpika perioodi eelarvepositsioon. Tegeleda elanikkonna vananemisega seotud pensionikulude eeldatava suurenemisega, tagades riikliku pensionisüsteemi eelarvelise jätkusuutlikkuse.

2. Jätkata oma taaste- ja vastupidavuskava rakendamist kooskõlas nõukogu 8. septembri 2021. aasta rakendusotsuses esitatud eesmärkide ja sihtidega. Esitada 2021.–2027. aasta ühtekuuluvuspoliitika programmidokumendid, et viia lõpule läbirääkimised komisjoniga ja seejärel alustada nende dokumentide rakendamist.

3. Keskendada jõupingutused ringmajanduse edendamisele. Eelkõige arendada nii taristut kui ka poliitikat, et vältida jäätmeid ning suurendada korduskasutatud ja ringlussevõetud materjalide sisaldust, ning töötada välja tõhusam süsteem ringlussevõetavate jäätmete, sealhulgas biolagunevate jäätmete liigiti kogumiseks. Edendada ohutumaid ja puhtamaid reoveeringluseid.

4. Vähendada üldist sõltuvust fossiilkütustest. Kiirendada taastuvenergia, eelkõige avamere tuuleenergia kasutuselevõttu, sealhulgas viies läbi reforme, et parandada planeerimis- ja loasüsteemi tõhusust, eelkõige vähendades menetluste kestust. Ajakohastada energiataristu, sealhulgas salvestamiseks. Tagada hoonete põhjaliku moderniseerimise kiire rakendamine. Kiirendada transpordi elektrifitseerimist, sealhulgas laadimisseadmete paigaldamise teel.

Brüssel,

Nõukogu nimel
eesistuja